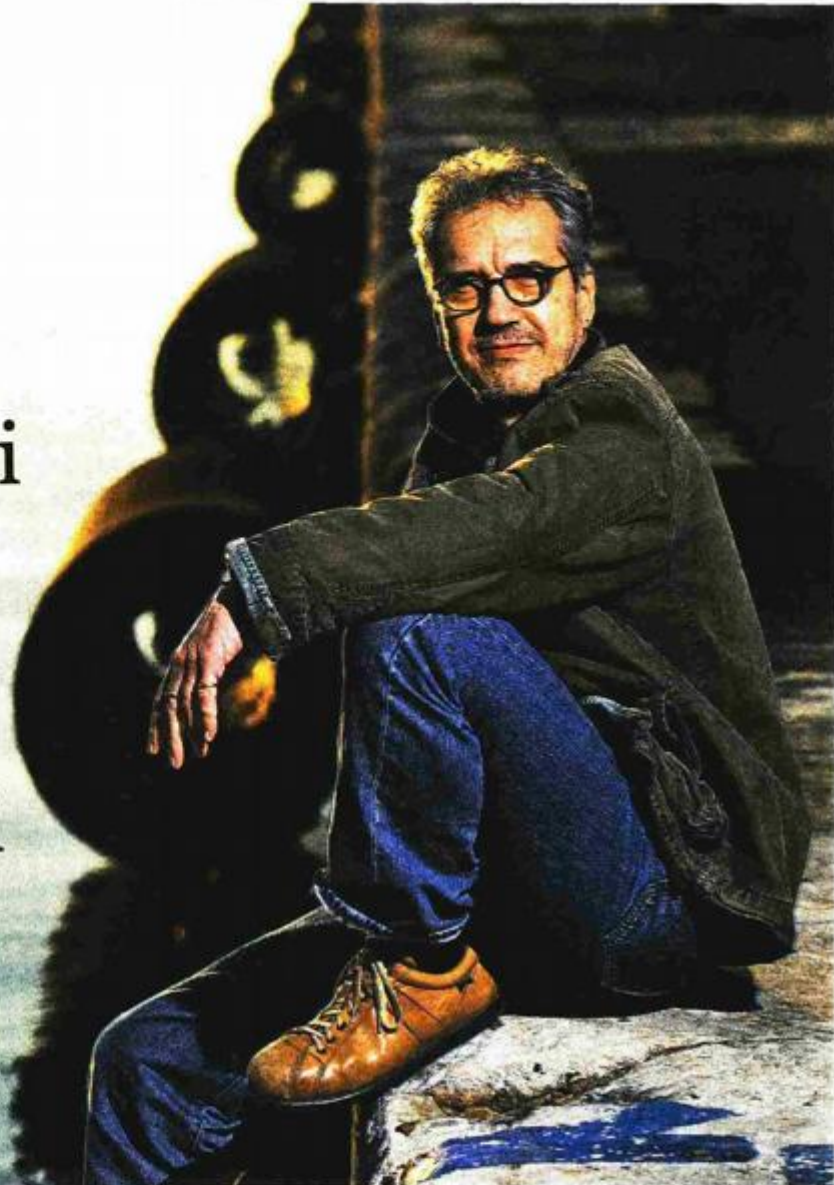

STRIP
ALEM ĆURIN
 KAKO JE KULTNI
 ILUSTRATOR U 62.
 GODINI DEBITIRAO KAO
 STRIP AUTOR

Pokušavao sam
 u Parizu objaviti
 strip, povezao
 se s Enkijem
 Bilalom, a
 pomagao mi je i
 Danilo Kiš – no
 na kraju sam se
 vratio u Split

Iako je odavno prepoznat kao talentirani strip crtač, splitskome ilustratoru trebalo je više od 30 godina da objavi svoj prvi strip album - **List vode, Atlantida**, inspiriran Hugom Prattom

RAZGOVARAO IVICA IVANIŠEVIĆ | SNIMIO TOM DUBRAVEC/EPH

Sasvim neočekivano, Alem Ćurin izvrgnuo se u jednu od najvećih zvijezda nedavno održanog Sajma knjiga u Puli. Taj kulturni ilustrator iz Splita, čiji su radovi dugi niz godina bili zaštitni znak isprva Nedjeljne Dalmacije, potom Ferala, a danas Novosti, u Istri je konačno, u istoj večeri, i otkriven i kanoniziran kao veliki strip autor. Slučaj toga debitanta još je zanimljiviji znamo li da je prvi album pod naslovom "List vode, Atlantida" objavio sa 62 godine u životnome kalendaru, kao dvostruki djed.

■ **Davne 1981. godine nagrađen si na festivalu stripa u Montrealu. Dečku koji je tada puno obećavao trebale su samo 34**

godine da konačno objavi prvi album. Što se u međuvremenu (nije) zbilo?

- Vrag odnija prišu! U Nedjeljnoj Dalmaciji, još 1979., odbili su mi prvi pravi strip, serijal po scenariju Damira Šalova, što se, prema već postignutom dogovoru, trebao iz tjedna u tjedan kočperiti na zadnjoj stranici. Odbijenica je glasila – još si mlad, imaš vremena, ti možeš čekati, umjesto tebe objavit ćemo serijal nekog starijeg autora, on nema više kad. Reakcija na njihove riječi bilo je vlastito odustajanje od starenja, tako da je poslije na mene teško došao red. Ustvari, što je to 36 ili 34 godine? Samo poveća vreća memorije i ništa više.

■ **Tvoja karijera u stripu mogla bi se** ■

napisati kao povijest odustajanja. Jednom si tako silno zalupio vrata crtanju da si se čak prestrojio u ribara. Zašto?

- Možeš je krstiti kako te volja, ali odustajanja nije bilo - ino pasarán! Nakon šta mi je taj prvi strip odbijen u još nekoliko hrvatsko-srpskih redakcija, uhvatio sam se kratkog autorskog stripa od jedne do osam tabli i objavljivao po studentskoj periodici ili pak slao na festivale, kao prije spomenuti Montreal. U međuvremenu je došla i porodica, nova i vlastita, a i lokacija je nova - Hvar. U to civilizirano i predinternetsko doba, na osami pored mora, čime da prehranim obitelj? Stripom? Slikarstvom? Taman posla! Nije bilo posla. Valjalo je na more, nije bilo druge. A kad si tamo, horizont ti je jedina ograda, pa maštaš, nije greda, kako bi bilo preko te ograde do grada, grada Pariza na primjer. Tako je i bilo, ljeta 1986., zadnja stanica Pariz.

■ Dok si u Francuskoj pokušavao preživjeti kao stripovni profesionalac, u pomoć ti je priskočio i sâm Danilo Kiš. Unatoč njemu i svemu, vratio si se doma. Što je pošlo ukrivo?

- U Pariz me je odvelo obećanje jednoga tamošnjeg izdavača. Nakon samo tri dana ispostavilo se da je moj domaćin i nakladnik umrežen s pariškim podzemljem pa od tiskanja mogeg stripa neće biti ništa. Bilo je, piši kući - propalo! Skupi kufere i curik. No, nije mi se vraćalo doma podvijena repa tako skoro. Došao sam do telefonskog broja Enkija Bilala, predstavio mu se i ugovorio randevu. Samo, trebalo mu je pred oči doći s nečim novim, a ne s radovima koji su me dovukli u Francusku, jer to je bilo previše avangardno i nije, sigurno, bila Enkijeva šalica čaja. Nacrtao sam tako strip "Dalmatinac", osam tabli bez teksta, samo s kratkim zaključkom na kraju, jedno šest, sedam rečenica. Uživao sam se vidjeti ih na francuskome, te završne rečenice. U pariškom imeniku pronašao sam Danila Kiša; ništa me nije koštalo pokušati. Nakon par telefonskih minuta Kiš je shvatio da nisam neki sitni emigrantski žicar, već tražim nešto skroz umobolno - da mi on bude prevoditelj! Za divno čudo pristao je da mu izrecitiram tekst u slušalicu. E, tada se otvorio, čak me i pohvalio te me pitao imam li što protiv da me malčice redigira. Naravno da ne! Što drugo da kažem. A onda je Kiš zaključio razgovor tako što mi je rekao kako me on neće prevesti. Popizdio sam, još jedna nagazna mina, jebote, poslat ću ga u kurac, majkemi, pomislio sam. Ne, neću

vas ja prevesti, nego moja drugarica Pascale Delpeche, vratio me je u stvarnost.

■ Dotična dama nije pak utekla slanju na dotičnu urološku adresu, zar ne?

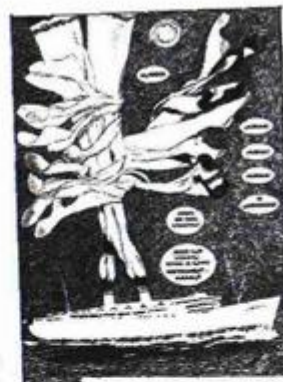
- Te sam dane boravio u garsonijeri nekog prijatelja prijateljevog prijatelja i ovisio o njegovoj milosti. A taj je baš i nije imao - odlučio me udaljiti s te adrese. U podne, toga i toga dana, izlaziš odavde, rekao mi je. Odlazak iz garsonijere poklapao se s danom kada mi je Kiš obećao prijevod. Završio sam s crtanjem oko pet ujutro. Do osam sam sredio stvari. Nije mi se išlo leći jer još nisam imao prijevod. Ipak me je savladao umor, kad me je oko deset iz sna prenuo telefon.

Da li je to Alem Ćurin? Ovde Pascale Delpeche - na besprijetkornome beogradskome javio se prijatni ženski glas s druge strane. Onako bunovan, bio sam šokiran, promislilo sam, opet neki zajeb, pa sam poslao u kurac, u materinu, tu Beogradanku, te joj poručio da zajebaje nekoga drugoga i spustio slušalicu. Normalno, to me je razbudilo. Došlo mi je iz guzice u glavu da bi to stvarno mogla biti Pascale Delpeche; živjela je u Beogradu i prevodi sa srpskoga, zar ne? Jebote, koji sam kreten! - ponavljao sam i lupao glavom o pločice. Uto opet zazvoni telefon, a ja se počnem izvinjavat i prije što sam joj čuo glas. Da, bila je to Pascale, i dok sam joj se izvinjavao, ona mi je spelovala kompletan tekst. Trebalo mi je više od dvadeset minuta da sve to pohvatam. Cijelo je vrijeme bila majčinski strpljiva. Jednom riječju - predivna.

■ Ali ni njezina ljubaznost nije bila dovoljna?

- Enki Bilal me je primio rado, osigurao mi je randevue u Dargauda i Futuropolisa, pa sam s Claudeom Moliternijem i Jean-Marcom Thévetnom potpisao prve profesionalne ugovore. Nakon pola godine pariškog kruga gladu činilo mi se kako sam napokon upao u barem srednju ligu francuskih stripaša. Odlučio sam skoknuti do kuće, da se na domaćoj spizi iz velter kategorije vratim u tešku, s kojom sam i stigao u Pariz, prije no što prionem profesionalnom poslu u nekoj pariškoj mansardi. Kod kuće me je dočekala smrt roditelja i, umjesto da pobjegnem glavom bez obzira natrag u Pariz, ostao sam skamenjen. **■ Ne poznajem čovjeka koji je veći zaljubljenik od tebe u klasični, narativni strip starih majstora. Pa ipak, kad god počneš**

U mojoj verziji Ćiko i Zagor tuširaju se goli i međusobno sapunaju pod prekrasnim darkwoodskim slapom. Naravno da to nije stiglo Bonelliju na stol

UMJESTO ESEJA

Povodom 20-godišnjice njegove smrti, meni se o Hugu pripovijedalo na jedan posve drugačiji način - htio sam o njemu napraviti strip

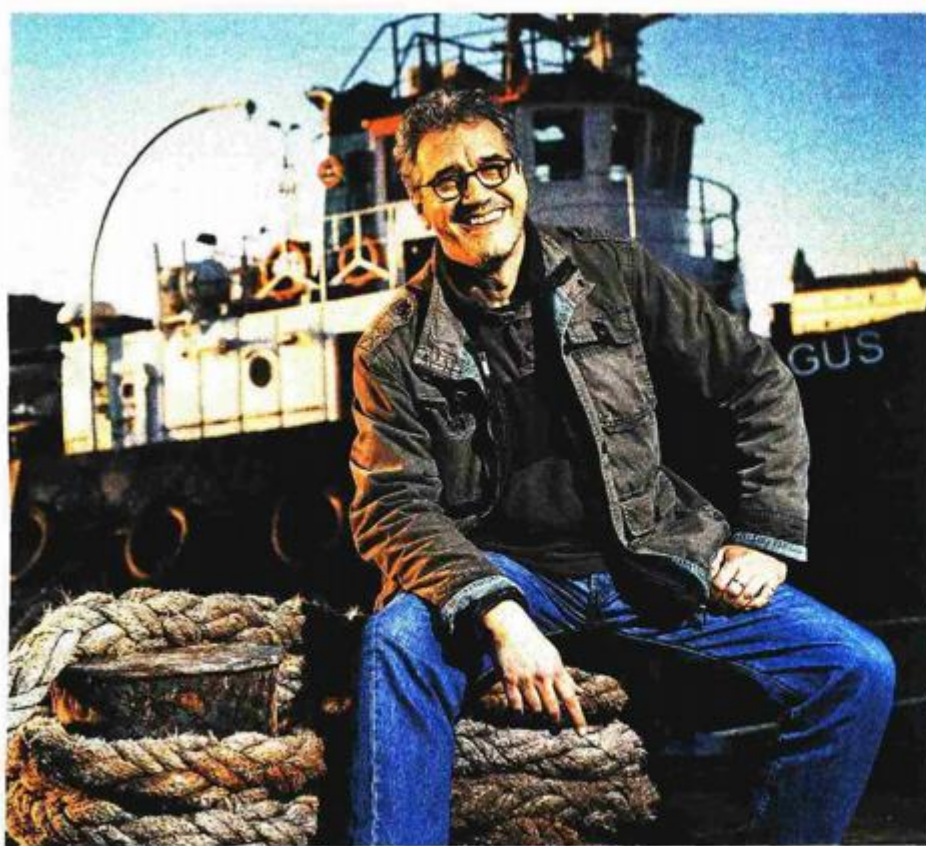

crtati nešto svoje, to se izvrgne u ljutu alternativu prekrvanu digresijama. U čemu je stvar?

- Ne budi čudenje u svijetu. Očekuješ da crtam, kreiram strip kao i moji stari učitelji, sindikatski velemajestori klasičnog narativnog žanra? Kako i zašto? Sindikatski strip odavno ne igra u novinama, barem ne kao u moje doba, nikakvo salijevanje strave ne može ga vratiti. A da strava vlada s obje strane Atlantika, pa i Pacifika, više je nego očito. Manga i comic-bookve vladaju tržištem.

Biti danas strip-profesionalcem znači biti comic-bookvalno nezaštićeni komad bukve koji izdavači, urednici, scenaristi, agenti sa sadističkim guštom tešu, režu, odbacuju, prebacuju od pilane do pilane, dok te ne ispljeve na proste faktore, a onda vidaš rane novcem koji ti oni redovito dostavljaju. Nisam profesionalac i kao takav ne spadam u bukovu gradu nekih strip poduzetnika, te odgovaram samo sebi, svojoj mašti i svom oštećenom talentu. To što radim nije nikakva alternativa već osluškivanje vlastitog šank-koda koji je van svih važećih bar-kodova. Na tom "pokretnom šanku" uvijek vlada gužva žednih duša bolje prošlosti i, dok im točim piće, slušam njihove priče koje onda pokušavam posaditi u brazdu izoranu na vlastitom radnom stolu. To što iznikne je moja ilustracija, plakat ili strip priča. Već poduže vrijeme radim kao vanjski član uredništva enciklopedije mrtvih.

Bar-kod je lova, šank-kod je sloboda. Da-

kle, stvar je u gaćama, imaš li muda ili ne, biti ili ne biti svoj, pa koliko košta da košta. A košta!

■ Svojedobno si bio čvrsto odlučio postati pokorni autor-najamnik. Čak si se zanosio idejom da se javiš Sergiu Bonelliju i postaneš crtačem Zagora. Sto mu bubnjeva Darkwooda, što te u tome spriječilo?

- Dakle, bio je rat, i rečeno je da su svi veliki stripaši našli utočište kod Sergia Bonellija, ne zbog rata u nas, već zbog krize medija, koja po glasniku obznane traje otkako ga znam, znači od njegovog prvog glasanja. Mogu li i ja kod Bonellija, zapitao sam ga onako, dok smo miješali pelinkovac i colu. Taman posla, ti? Nemaš šanse! Ma vidi, bogati! Ne dam se, te odoh doma i za nekoliko dana donesem mu dvadeset i siću tabli Zagora u olovci. Zagora u kojem je istoimeni maneken i samoljubiva pičkica slobodne seksualne orijentacije, dok je Čiko pravi – u se, na se i poda se – muškarčina.

Bonellijev zastupnik za Jugoslaviju prvih je par stranica zadovoljno kimao glavom, ovo je neloše, mrmrljao si je u bradu, no malo pomalo, sa svakim novim listom ono malo kose na glavi vapilo mu je za sve više zraka, a kad je došao do momenta gdje se Čiko i Zagor tuširaju goli i međusobno

Imam i sâm nekakav stav na zadanu temu pa tako i ilustriram vlastito mišljenje, a ne isključivo tezu autora teksta. Tema mi služi kao odskočna daska

sapunaju pod prekrasnim darkwoodskim slapom, popizdio je načisto – Matereti, ti si lud, sto posto! Miči mi ovo s očiju!

Naravno da moj Zagor nije nikada stigao Bonelliju na stol, iako sam agentu obećao da ću, njemu za dišpet, to istuširati i poslati kao poklon poslodavcu mu u Milano.

■ Gradanskim zanimanjem ti si de jure ilustrator. De facto baš i nisam siguran. Meni se, naime, čini da ti ne ilustriraš tuđe novinske priloge, nego crtaš vlastite. Jesam li u pravu?

- Imam i sâm nekakav stav na zadanu temu pa tako i ilustriram vlastito mišljenje, a ne isključivo tezu autora teksta. Tema mi samo služi kao odskočna daska za skok do svog šank-koda, te iz tamošnje ponude gostinskih priča stvaram aluzije, digresije. Svaka moja politička ilustracija referira se na baštinu vlastite mi memorije, svjedočanstvo da s ovima ništa novoga nije počelo ali da je svašta uništeno. Neprijatelju ni zmo šita!

■ Je li ti se ikada dogodilo da ti je gnjevni autor kojemu si ilustrirao tekst uložio, ajmo reći, reklamaciju?

- Kako u ovih četrdesetak godina bavljenja grafičkim dizajnom, ilustracijom,

stripom i pisanom riječju nema žive osobe iz tih disciplina s kojom se barem jednom nisam sreo, izmijenio riječ, zna se dogoditi da me svi baš i ne vole.

Jedna poznata domaća književnica gnjevno je zaprijetila uredništvu novina za koje sam tada radio neka se više nikada ne usude njezin tekst dati meni na iluminaciju, tom seksistu i erotomanu, kako je rekla, jer, kao, nisam dostojan biti pored njezinoga imena ili, u suprotnome, prekida suradnju s dotičnom tiskovinom. To je bila jedina reklamacija za koju znam.

Većih problema nije bilo, tek tu i tamo s pokojim urednikom. Kćerka jednog od mojih urednika izjavila je roditelju – ako se još samo jednom usudiš ne objaviti Čurina, ne dolazi mi na oči! Djeca su uvijek pametnija.

■ Kao i sve što si do sada potpisao, i album "List vode, Atlantida" podlozan je različitim čitanjima i tumačenjima. Kako bi ga sam predstavio?

- Album je nastao u spomen na jednog od zadnjih genija stripa Huga Pratta. Umjesto eseja povodom dvadesetogodišnjice njezove smrti, meni se o Hugu pripovijedalo na jedan posve drugačiji način – htio sam o njemu napraviti strip. Postavio sam ga uz ogradu na palubi putničkog parobroda, broda koji luta morima iskajući osobni Prattov otok s blagom, otok što mu ga je Pratt stariji amenovao dok je Hugo još bio dijete. Prattov je cijeli radni i životni vijek bio tip s krme u potrazi za rečenim zrmom zlata na horizontu.

Itako sam poveo Huga, a i on mene, preko horizonta da zajednički nađemo taj tajanstveni otok. Radnja stripa događa se 1949., kada mladi i prčeviti Pratt prihvaća poći u Argentinu na pravdi stripa, vidjevši u tome šansu da se napokon domogne tako željene Amerike. Put do Amerike (pa makar i Južne) vodi preko Atlantika, kondenziranog oblaka nad Atlantidom. Da bi parobrod stigao preko vode do slobode, nalio sam papir s morem vode, od korica do korica.

U tom moru svaki čitatelj mora pronaći vlastiti stil plivanja ili plovidbe ako se ne želi utopiti, u suprotno neka ne plaća i neka se ne pača, neka ga na sigurnome gdje je i dosada bio.

■ I za kraj, izbacili su te iz Jugoslavenske narodne armije, Saveza komunista i s Facebooka. Koja je tajna tvog neuspjeha?

- To ti je neka paralela mene s Franjom Tuđmanom i biskupom Košićem? Nemoj! Nije tajna kako ja uspjeha od njih ne bih tražio niti bih im ga dao!

Album List vode: Atlantida Alema Čurina objavila je izdavačka kuća 2x2, 72 str./120 kuna